

Telyuk K.F., Hnatyshyn M.S., Grinchuk N.V. The development of the Tourism Industry in Lviv Region as a Part of the Tourism Sector of Ukraine

The development of the tourism industry in Lviv region as a part of tourism industry in Ukraine is shown in. The tourism industry of Ukraine, including Lviv region is analyzed. We consider the classification of tourist services and their special features. The essence of tourism, the type, purpose and source are studied. Tourism flows of Lviv region in recent years are highlighted. The analysis of collective accommodation facilities, as well as children's institutions and rehabilitation centers working in the summer is made. The state of tourism industry in Lviv region as a whole, which help to determine the contribution to the development of state tourism, is revealed. International experience in the field of finance and tourism development is specified on the basis of the following countries: USA, Egypt, Turkey, France, Great Britain, Italy, Spain, and Malaysia through the prism of four basic models of tourism development. Advisability of financing and development sector in Lviv region is described.

Keywords: tourism, tourist industry, travel services and tourist activity, income of tourist enterprises, collective accommodation facilities, tourism development models.

УДК 330.[3+322]

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

О.М. Кушнірчук-Ставнича¹

Охарактеризовано інвестиційні пріоритети туризму у Карпатському регіоні України. Визначено специфіку інвестування спеціалізованих видів туризму, виявлено проблемні аспекти інвестиційної діяльності за окремими видами туризму. Зібрано та систематизовано інформацію щодо основних інвестиційних проектів у туризмі Карпатського регіону у розрізі ключових видів туризму. На основі зібраних даних оцінено загальний обсяг потреби в інвестиціях для розвитку туризму в областях Карпатського регіону. Висвітлено перспективні напрямки капіталовкладень у розрізі спеціалізованих видів туризму.

Ключові слова: туризм, спеціалізовані види туризму, туристичні інвестиції, інвестиційні проекти, Карпатський регіон.

У цілому світі інвестиції в туризмі є пріоритетом державної інвестиційної політики, оскільки вони характеризуються досить низьким рівнем вкладень за швидкої інвестовіддачі. Починаючи з 2012 р., в Україні туризм також визначено як один з пріоритетних видів діяльності [1, 2]. Проте, варто зауважити, що ефективність туристичних інвестицій залежить від галузевої специфіки, зокрема від виду туризму та регіону інвестування.

Незважаючи на різноманіття спеціалізованих видів туризму, розвинених у Карпатському регіоні, інвестиційне стимулювання їх розвитку в цій місцевості супроводжується низкою труднощів, зумовлених соціально-економічними та політичними обставинами та регіональними чинниками.

Проблематику туристичних інвестицій вивчали такі вітчизняні та закордонні вчені, як А. Амоша, О. Давидова, В. Квартальний, А. Степанова та ін. На мезорівні (на рівні регіону) подібну проблематику дослідили Л. Грановська, Б. Данилишин, М. Долішній, С. Хлобистов. Проте ці автори оминули увагою

специфіку інвестування окремих видів туризму, а відтак їх пропозиції потребують уточнення.

Питання інвестування окремих видів туризму досліджували І. Литовченко, В. Папп, Г. Скляр [4]. Аналіз наукових джерел засвідчив, що коли йдеться про туристичні інвестиції, то основну увагу автори зосереджують довкола проблематики інвестування сільського зеленого туризму як одного з найактуальніших на сьогодні видів туризму у сільській місцевості. Натомість, поза увагою залишаються важливі для Карпатського регіону види туризму, зокрема: оздоровчо-лікувальний, культурно-пізнавальний, екологічний, етнотуризм, діловий та ін.

З метою аналізу стану інвестиційної підтримки основних видів туризму у Карпатському регіоні зібрано та систематизовано інформацію про ключові інвестиційні проекти в туризмі. Збір первинної інформації виявив 58 інвестиційних проектів Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької обл. Карпатського регіону, які безпосередньо стосуються туристичної сфери. Групування цих проектів за видами туризму дало змогу виявити певні закономірності та тенденції щодо інвестиційної підтримки спеціалізованих видів туризму у Карпатському регіоні.

З'ясовано, що найактивніше в областях Карпатського регіону інвестується розбудова інфраструктури для оздоровчо-лікувального туризму та рекреації. Найбільша кількість інвестиційних проектів за цим видом туризму – у Чернівецькій обл. (9 проектів), зокрема проводять активні дії та пошук інвесторів у контексті розбудови оздоровчо-відпочинкових комплексів уздовж течії річки Дністер, зокрема на Хотинщині (це такі села, як Рашків, Анадоли, Атаки, Рухотин, Малин, Рахівці) (табл. 1).

У Львівській обл. інвестиційна діяльність спрямована на розвиток інфраструктури оздоровчо-лікувального туризму, зокрема у Дрогобицькому районі. На Івано-Франківщині основна увага інвесторів спрямована на розбудову відпочинкової інфраструктури у містах Болехів, Галич, Долина.

У контексті розвитку бальнеологічного туризму у Карпатському регіоні зафіксовано кілька інвестиційних проектів, зорієнтованих на будівництво туристичних комплексів, основним напрямком діяльності яких буде використання бальнеологічних ресурсів із оздоровчо-лікувальною метою.

Карпатський регіон є провідним в Україні з розвитку гірськолижного туризму, а тому тут особливо активно інвестується цей вид діяльності. Аналіз інвестиційних проектів за цим видом туризму засвідчив, що основна діяльність інвесторів відбувається у двох областях, а саме – Закарпатській та Івано-Франківській. На Івано-Франківщині активно розбудовується гірськолижна інфраструктура у Косівському та Верховинському р-нах, зокрема лівова частка інвестицій спрямована на спорудження гірськолижних комплексів, витягів, розбудову лижних трас тощо. На Закарпатті цей вид туризму, а відтак й інвестиційна діяльність, розвивається у Рахівському, Великоберезнянському та Міжгірському р-нах (табл. 2).

У контексті розвитку гірськолижного туризму Чернівецька обл. дещо поступається Закарпатській та Івано-Франківській обл. Проте сьогодні в області реалізується проект зі створення гірськолижної траси "Snow-Park".

¹ ст. викл. О.М. Кушнірчук-Ставнича, канд. екон. наук – Львівський інститут економіки і туризму

Табл. 1. Інвестиційні проекти з розвитку оздоровчо-лікувального туризму у Карпатському регіоні*

Область Карпатського регіону	Інвестиційний проект
Львівська	1) Створення рекреаційної бази на базі підземних джерел мінеральних вод 2) Реконструкція спортивно-оздоровчого комплексу "Нафтовик" у м. Борислав 3) Створення рекреаційно-оздоровчого комплексу в мікрорайоні Тустановичі у м. Борислав
Закарпатська	1) Створення комплексу оздоровчо-відпочинкового на базі товариства "Катод" 2) Санаторій Теребля-2 3) Санаторно-лікувальний комплекс у с. Розівка Ужгородського р-ну 4) Термальні води Тереблянського родовища 5) Спелеоцентр "Солотвино"
Чернівецька	1) Культурно-мистецький оздоровчий комплекс "Фортеця Гетьманів" (10 млн дол. США) 2) Будівництво бази відпочинку на березі р. Дністер у с. Рашків Хотинського р-ну (500 тис. дол. США) 3) Будівництво бази відпочинку на березі р. Дністер у с. Анадоли Хотинського р-ну (500 тис. дол. США) 4) Будівництво бази відпочинку на березі р. Дністер у селі Атаки Хотинського району (300 тис. дол. США) 5) Будівництво бази відпочинку на березі р. Дністер у с. Рухотин Хотинського р-ну (350 тис. дол. США) 6) Будівництво спортивно-оздоровчої бази у с. Малинці Хотинського р-ну (450 тис. дол. США) 7) Будівництво лікувально-оздоровчого центру "Герцаївські джерела" 8) Будівництво відпочинкового комплексу "Чистий відпочинок" 9) Будівництво туристичного комплексу у с. Дорошівці Заставнівського р-ну (6,9 млн дол. США) 10) Будівництво та введення в експлуатацію бальнеологічного центру "Герцаївські джерела" (50 млн дол. США)
Івано-Франківська	1) Рекреаційний комплекс в урочищі Гаджина 2) Оздоровчо-лікувальний центр "Апітерапія" у м. Галич 3) Туристичний комплекс "Сарахманські озера" у м. Болахів 4) Відпочинковий комплекс "Бані" у м. Долина 5) Оздоровчо-лікувальний комплекс на 1000 місць у смт Східниця 6) Розвиток бальнеологічного (СПА) туризму у м. Долина на основі використання оздоровчих властивостей соляної ропи з родовища "Барбара"

*Джерело: [3, 5].

Оскільки в Карпатському регіоні України зосереджена лівова частка пам'яток історії та культури, доцільно в цій місцевості більш активно підтримувати розвиток культурно-пізнавального туризму. Переважно такі інвестиції спрямовані на реставрацію історико-культурних об'єктів та створення культурно-пізнавальних об'єктів. До прикладу, у Львівській обл. ведуть роботу зі ство-

рення музею-скансена видобутку нафти у м. Бориславі, у Закарпатській та Чернівецькій обл. розроблено інвестиційні проекти, спрямовані на реставрацію Чинадіївського замку та палацу де Зотта відповідно, на Івано-Франківщині реалізується проект із будівництва вузькоколійки між Верховинським районом та містом Вішеу де Сус у Румунії (табл. 3).

Табл. 2. Інвестиційні проекти з розвитку гірськолижного туризму у Карпатському регіоні*

Область Карпатського регіону	Інвестиційний проект
Івано-Франківська	1) Спорудження туристичного комплексу "Чорногора" 2) Спорудження гірськолижного комплексу "Кринта" у с. Красник Верховинського р-ну 3) Будівництво санаторно-оздоровчої та тренувальної бази олімпійського резерву в с. Вишків Долинського р-ну 4) Аквапарк у м. Яремча 5) Фунікулер у м. Яремча 6) Будівництво туристичного центру "Горунський перевал" 7) Модернізація гірськолижної бази "Високий перевал" у с. Вишків 8) Спорудження гірськолижного комплексу на г. Михалкова (Косівський р-н)
Чернівецька	1) Лижна траса "SNOW-парк" у с. Горбово Герцаївського р-ну (25 млн дол. США)
Закарпатська	1) Створення курортного комплексу на полонині Головчиска 2) Створення відпочинкового комплексу на базі г. Полонина Руна 3) Гірськолижний комплекс Полонина Апецька

*Джерело: [3, 5].

Табл. 3. Інвестиційні проекти з розвитку культурно-пізнавального туризму у Карпатському регіоні*

Область Карпатського регіону	Інвестиційний проект
Львівська	1) Створення музею-скансена видобутку нафти у м. Бориславі та паломницького центру
Закарпатська	1) Реставрація Чинадіївського замку
Івано-Франківська	1) Створення центру падшини Вигодської вузькоколійки 2) Будівництво фунікулера в урочищі Запідок 3) Будівництво залізничної вузькоколійки між Верховинським р-ном (Україна) та м. Вішеу-де-Сус (Румунія)
Чернівецька	1) Реконструкція палацу де Зотта, с. Вікно Заставнівського р-ну (202 тис. дол. США)

*Джерело: [3, 5].

Окрім описаних видів туризму, у Карпатському регіоні активно розвиваються такі види туризму, як сільський, діловий, етнотуризм, екотуризм. Збір інформації про інвестиції за цими видами туризму дещо ускладнюється специфікою вказаних видів діяльності. Так, в Івано-Франківській обл. зафіксовано два інвестиційні проекти, які певною мірою можна пов'язати із розвитком етнотуризму (відтворення бойківського етнопоселення с. Лелин у Долинському р-ні та

облаштування співочого поля у Долинському р-ні). У Закарпатській обл. діючим є інвестиційний проект із будівництва сільської садиби у с. Синяк Мукачівського р-ну. У Галицькому р-ні Івано-Франківської обл. триває пошук інвестора для розбудови оздоровчого комплексу, який спеціалізується на такому виді терапії, як апітерапія (лікування продуктами бджільництва) (табл. 4).

Табл. 4. Інвестиційні проекти з розвитку ділового, сільського, екологічного та етнотуризму у Карпатському регіоні*

Область Карпатського регіону	Інвестиційний проект
<i>Діловий туризм</i>	
Львівська	1) Будівництво конгрес-холлу (будівництво споруди поблизу стадіону "Арена-Львів"
<i>Сільський туризм</i>	
Закарпатська	1) Будівництво садиби у с. Синяк
<i>Етнотуризм</i>	
Івано-Франківська	1) Відтворення бойківського села – створення етнопоселення у с. Лолин Долинського р-ну 2) Облаштування співочого поля в урочищі "Розтока" для проведення масових розважальних і спортивних заходів
<i>Туризм на природоохоронних територіях</i>	
Івано-Франківська	1) Облаштування туристичної інфраструктури в заказнику державного значення болото Ширковець у с. Старий Мізунь

*Джерело: [3, 5].

У Карпатському регіоні виявлено значну кількість інвестиційних проектів, які вже довгий час залишаються у вигляді пропозиції для інвестора, зокрема це стосується проектів з розбудови туристичної інфраструктури, адже такий вид діяльності потребує значних вкладень.

Загалом туристична сфера Карпатського регіону потребує значних капіталовкладень. Дані щодо потреби в інвестиціях у розрізі областей та районів наведено у табл. 5. Згідно з даними табл. 5, найбільша вартість інвестиційних проектів в Івано-Франківській області. Це пов'язано із тим, що тут в перспективі планується розбудова інфраструктури та бази Олімпійського резерву відповідно до проекту "Олімпійська надія-2022". Інвестиційна потреба області становить 3,9 млрд дол. США. У Чернівецькій обл. вартість усіх інвестиційних проектів становить 95,2 млн дол. США, дещо меншою є інвестиційна потреба у Львівській та Закарпатській обл.

Отже, аналіз інвестиційних пропозицій та діючих інвестиційних проектів Карпатського регіону дав змогу виділити перспективні напрямки інвестування в туризмі Карпатського регіону, серед яких варто назвати такі:

- розбудова гірськолижної інфраструктури, зокрема, особливо актуальною є інфраструктура в рамках проекту "Олімпійська надія-2022";
- інвестування проектів, пов'язаних з розвитком оздоровчо-лікувального туризму в областях Карпатського регіону;
- інвестиційна підтримка розвитку культурно-пізнавального туризму, зокрема, фінансове забезпечення реставрації пам'яток історії та культури, створення нових культурно-пізнавальних об'єктів;

- прибутковою в Карпатському регіоні може бути діяльність з інвестування інфраструктури для розвитку ділового, сільського, екологічного, етнотуризму.

Табл. 5. Потреба областей Карпатського регіону в інвестиційних коштах на розвиток туризму*

Район	Об'єкт інвестування	Сума інвестицій
<i>Чернівецька обл.</i>		
Герцаївський	Оздоровчо-лікувальна інфраструктура та будівництво гірськолижної траси	75 млн дол. США
Заставнівський	Реконструкція палацу де Зотта та будівництво рекреаційної інфраструктури	7 млн дол. США
Кіцманський	Розбудова туристичної інфраструктури у м. Кіцмань	1,2 млн дол. США
Хотинський	Сім проектів із розбудови баз відпочинку вздовж річки Дністер та створення ТПЦ у м. Хотин	12 млн дол. США
Разом		95,2 млн дол. США
<i>Івано-Франківська обл.</i>		
м. Болехів	Будівництво туристичного комплексу "Сарахманські озера"	36 млн
Верховинський	Рекреаційна інфраструктура	5 млн
Галицький	Розвиток Апітерапії	26 тис. дол. США
Долинський	Гірськолижна інфраструктура та база олімпійського резерву	3,7 млрд
Коломийський	Санаторно-оздоровча інфраструктура та бази відпочинку	1,2 млн дол. США
Косівський	Розбудова гірськолижної інфраструктури та екологічного табору у Шешорах	4 млн дол. США
Глумацький	Будівництво рекреаційно-відпочинкової зони	13 млн грн
Рахівський	Гірськолижна інфраструктура	130 млн
Разом		3,9 млрд дол. США
<i>Закарпатська область обл.</i>		
Гячівський	Спортивно-рекреаційна інфраструктура	3,5 млн
Рахівський	Гірськолижна інфраструктура	4,7 млн дол. США
Перечинський	Туристично-рекреаційна інфраструктура, туристичні комплекси і бази відпочинку	1,2 млн
Великобerezнянський	Туристично-рекреаційна інфраструктура, туристичні комплекси і бази відпочинку	2,7 млн
Мукачівський	Будівництво сільської садиби	45 тис
Разом		12,6 млн
<i>Львівська обл.</i>		
м. Львів	Діловий туризм. Будівництво конгрес-холу	1,2 млн дол. США
Сколівський	Будівництво оздоровчо-лікувальної та гірськолижної інфраструктури	3,5 млн дол. США
Дрогобицький	Розбудова рекреаційно-оздоровчої інфраструктури у Східниці та Бориславі	3,4 млн дол. США
Бродівський	Центр підтримки історико-культурної спадщини	0,7 млн грн
У районах	28 вільних ділянок	7,1 млн дол. США
Разом		8,8 млн

*Оцінено за даними про вартість інвестиційних проектів.

Отже, у виборі напрямків інвестування у Карпатському регіоні доцільно врахувати, з одного боку, туристичну спеціалізацію території, а з іншого – споживчу поведінку в цій галузі. Беручи за основу результати проведеного дослідження, можна стверджувати, що перспективними для інвестування в досліджуваному регіоні є такі види туризму: сільський, гірськолижний, оздоровчолікувальний та культурно-пізнавальний, а відтак, основні інвестиційні потоки доцільно спрямовувати за цими напрямками.

Література

1. Закон України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць" від 06.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>.
2. Кабінет Міністрів України. Розпорядження. Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки: від 14.08.2013 р., № 843-р. – (Офіційний сайт Верховної Ради України). [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/843-2013-%D1%80>
3. Інвестиційні проекти Івано-Франківської області. – (Офіційний сайт Управління з упровадження економічних реформ, євроінтеграції та інвестицій Івано-Франківської області). [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://www.if.gov.ua/news/19467>
4. Папш В.В. Інвестиційне забезпечення розвитку сільського туризму в Україні / В.В. Папш // Економічний форум. – 2015. – № 3. – С. 227-231.
5. Перелік інвестиційних проектів, що включені до бази даних Чернівецької області. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://estonia.mfa.gov.ua/mediafiles/sites/estonia/files/01.07.2014.xls>.

Надійшла до редакції 07.07.2016 р.

Кушнірчук-Ставничка О.М. Инвестиционный путь развития туризма в Карпатском регионе

Охарактеризованы инвестиционные приоритеты туризма в Карпатском регионе Украины. Определена специфика инвестирования специализированных видов туризма, выявлены проблемные аспекты инвестиционной деятельности в отдельных видах туризма. Собрана и систематизирована информация об основных инвестиционных проектах в туризме Карпатского региона в разрезе ключевых видов туризма. На основе собранных данных оценен общий объем потребности в инвестициях для развития туризма в областях Карпатского региона. Представлены перспективные направления капиталовложений в разрезе специализированных видов туризма.

Ключевые слова: туризм, специализированные виды туризма, туристические инвестиции, инвестиционные проекты, Карпатский регион.

Kushnirchuk-Stavnycha O.M. Investment Vector of Tourism Development in the Carpathian Region

Some investment priorities of tourism in the Carpathian region of Ukraine are characterized. The specificity of investing of specialized types of tourism is highlighted. The problematic aspects of investment in specialized types of tourism are identified. The information on investment projects in the Carpathian region by main types of tourism is collected and systematized. Based on the collected data, the total volume of investment needs for the development of tourism in the districts of the Carpathian region is estimated. The perspective vectors of investment in tourism of the Carpathian region are proposed.

Keywords: tourism, specialized types of tourism, tourism investments, investment projects, the Carpathian region.

4. ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНІВ

УДК 336.14:061.1

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

В.І. Кім¹, О.І. Скаско²

Висвітлено теоретико-методологічні основи наповнення бюджету шляхом оподаткування доходів суб'єктів підприємницької діяльності та домогосподарств. Проаналізовано та оцінено виконання податкових надходжень окремо в розрізі Державного та місцевих бюджетів України. Досліджено місце та роль податків у системі вартісного розподілу й перерозподілу ВВП. Охарактеризовано структурні співвідношення між податковими надходженнями державного і місцевих бюджетів, окреслено їх зміни в динаміці та розглянуто основні причини цього явища.

У контексті євроінтеграційного вибору українського суспільства обґрунтовано основні чинники гармонізації податкових систем України та ЄС.

Ключові слова: зведений бюджет, Державний бюджет, місцеві бюджети, ВВП, податкові надходження.

Постановка проблеми. Розвиток державних фінансів в умовах ринкових відносин, передусім таких важливих категорій як "бюджет" і "податки", безпосередньо пов'язаний з рівнем розвитку товарно-грошових відносин, конституційною доктриною держави, дією певних об'єктивних економічних законів. Кожній країні для виконання конституційно задекларованих нею повноважень і завдань потрібні певні кошти, які можна отримати переважно внаслідок податкової форми одержавлення частини вартості ВВП. Традиційно податки прийнято використовувати не тільки як носії фіскалу, але й як важелі реалізації державної фінансової політики. У контексті зазначеного дуже важливо оптимально поєднати фіскальну та регулятивну природу податкових платежів з метою зростання наповнюваності бюджетів усіх рівнів, а також досягнення ефективного розвитку національної економіки, поліпшення рівня фінансування соціальної сфери і соціального захисту, забезпечення обороноздатності та безпеки країни, зменшення боргової залежності від іноземних держав і міжнародних фінансових інституцій, підвищення якості надання інших суспільних благ і послуг

Стан дослідження. У науковій літературі висвітленню проблематики щодо нарахування та сплати податків приділено багато уваги, особливо таким бюджетоформувальним їх видам як ПДВ, акцизному податку, податку на прибуток підприємств, податку та збирання на доходи фізичних осіб, місцевим податкам і зборам. Водночас окреслені види бюджетних надходжень набувають особливого значення в періоди структурних змін у системі економічних відно-

¹ проректор В.І. Кім – Львівський інститут економіки і туризму;

² проф. О.І. Скаско, д-р екон. наук – Львівський інститут економіки і туризму